

Social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theils talepapir

Anledning	Samråd med social- og boligministeren om det specialiserede socialområde og
Dato / tid	Torsdag d. 2. november 2023 kl. 14:10-15:10
Sted	Socialudvalget
Talens varighed	ca. 18 minutter
Talens formål	Besvare samrådssp. A, B, C og D

Samrådsspørgsmål A, B, C og D stillet efter ønske fra Charlotte Broman Mølbæk (SF).

Samrådsspørgsmål A

Vil ministrene i et åbent samråd redegøre for, hvordan regeringen vil sikre, at man ikke igen (utilsiget) kommer til at gøre borgere med handicap til sydebukke for udfordringerne i den kommunale økonomi og de samtidige nedskæringer på "normalområdet"?

Samrådsspørgsmål B

Vil ministrene i et åbent samråd redegøre for, hvordan regeringen vil sikre økonomisk råderum, tilstrækkelige specialtilbud og forpligtelse af kommunerne til at bruge de rigtige specialtilbud, så man dels kan undgå de mange omgørelser og hjemvisninger, der i dag finder sted i Ankestyrelsen?

Samrådsspørgsmål C

Vil ministrene i et åbent samråd redegøre for, om regeringen har til hensigt at implementere alle forslagene i Tranæs-udvalgets første delrapport (Delrapport 1 "Ekspertudvalget på

socialområdet", maj 2023), og hvordan man vil sikre borger-
nes retssikkerhed og specialtilbuddene, hvis man får mulig-
hed for "... at fastsætte lokale serviceniveauer" mere eller
mindre uafhængigt af serviceloven?

Samrådsspørgsmål D

Vil ministrene i et åbent samråd redegøre for, hvilke kon-
krete ændringer af servicelovens formålsbestemmelser re-
geringen forestiller sig, så man i højere grad får vægtet øko-
nomi- og helhedsbetragtninger som foreslået af ekspertud-
valgets første delrapport?

Det talte ord gælder

Indledning

Tak for det og tak for ordet og tak for invitationen til det her samråd. Som I ved ligger handicapområdet mig ekstremt meget på sinde. Jeg er rigtig bekymret for, hvordan det står til på handicapområdet.

Jeg vil gerne sige, og det er helt indledningsvist for forståelsen af det, og det hænger sammen med de spørgsmål, der er stillet, at jeg har den opfattelse af skoleområdet og sundhedsområdet, som de to andre store velfærdsområder, at de er meget modne velfærdsområder. Jeg kan sagtens nævne fejl og mangler på de to områder, men det er områder, der har udviklet sig hen over de sidste tusinde år i fællesskab med hinanden på tværs af landegrænser. Hvor handicapområdet og socialområdet, fordi det gælder faktisk også i forhold til landets mest udsatte borgere og i forhold til anbragte børn, der taler vi om meget umodne områder. Forstået på den måde, at det er meget få år, at vi har bedrevet politik på de områder. Det kendetegner desværre både social- og handicapområdet.

Det vil sige, at vi har en meget forfinet og finmasket lovgivning, specialplanlægning, uddannelse osv. på de andre områder. Med fejl og mangler, dem kan jeg også nævne på sundhed og skole, så mangler vi alt det på handicapområdet.

Derfor tror jeg, at når jeg siger, at der skal fundamentale forandringer til, så er det fordi jeg har et ønske om, og regeringen har et ønske om, at borgere med handicap og i øvrigt meget udsatte borgere og også børn, der er anbragt uden for hjemmet og andre på det specialiserede socialområde, skal kunne mærke, at de lever i et velfærdssamfund.

Rigtig mange forældre til et barn med handicap bliver rystet, hvis det er sådan, at de har brugt vores velfærdssamfund på den måde, at de selv har gået folkeskole på et tidspunkt, og så bruger de løbende et hospitalsvæsen og deres egen læge. Så får de et barn med handicap, og lige pludselig opdager de, hvordan det egentlig står til på handicapområdet, og kan slet ikke genkende vores velfærdssamfund. Så er det fordi, at vores velfærdssamfund er markant anderledes, hvis vi taler om mennesker, der lever i stærk udsathed, eller vi taler om borgere med handicap, eller vi taler om eksempelvis anbragte børn. Og det skal vi have gjort noget ved, og derfor skal der fundamentale forandringer til.

Den ene del, nemlig det, der handler om anbragte børn, der har vi taget fat i den første del med Barnets Lov, som vi gennemførte inden sommerferien og vender tilbage i forhold til reform af plejefamilieområdet osv. Men det betyder altså, at det vi lægger op til fra regeringens side, fremgår også af regeringsgrundlaget. Det er, at der skal ske store forandringer på både handicapområdet, men også for de mest udsatte borgere i vores samfund. Og det er bare bagtæppet for det.

**[Svar på samrådsspørgsmål A –
"Vil ministrene i et åbent samråd redegøre for, hvordan regeringen vil sikre, at man ikke igen (utilsiget) kommer til at gøre borgere med handicap til sydebukke for udfordringerne i den kommunale økonomi og de samtidige nedskæringer på "normalområdet"?"]**

Jeg har etableret det forum, der hedder Sammen om Handicap, hvor parterne på handicapområdet i fællesskab er gået i gang med at drøfte nogle af de ting, der ligger på det her års lovprogram. Nemlig et spørgsmål om magtanvendelse og specialplanlægning i første omgang.

Men det er selvfølgelig også et forum, hvor jeg synes, vi løbende skal drøfte de udfordringer, der er på området. De er så massive, at der kommer til at skulle være et langt sejt træk, og jeg tror ikke på, at man kan forandre ting fundamen-

talt, hvis ikke man gør det i fællesskab med hinanden. Så bliver det til skåltaler, og vi nedsætter noget nyt i et eller andet, og så sker der aldrig rigtig noget. Vi bliver nødt til at gøre det her i fællesskab med hinanden.

Så er jeg glad for, at spørgeren siger, at det er utilsigtet. Altså det her med, om borgerne er syndebukke eller ej, fordi jeg er 100% overbevist om, at det var ikke tilsigtet. Og det har finansministeren også efterfølgende tilkendegivet. Det var aldrig hensigten med de udtalelser, at der var nogen, der skulle føle, at det var deres skyld og ansvar. Altså det er selvfølgelig sådan, at når der kommer flere borgere med handicap i vores samfund, så har vi nogle ekstra udgifter.

Det er vi jo glade for, for vi kan godt lide vores velfærdssamfund. Vi kan godt lide, at borgere får hjælp og støtte. Det ændrer jo ikke på, at man så skal træffe nogle beslutninger af økonomisk karakter i den forbindelse. Og derfor er der jo ikke nogen borgere overhovedet, der bærer skylden for eller ansvaret for, at det foregår. Men det er noget, vi politisk selvfølgelig må tage os af. Vi skal sørge for, at der er penge nok til vores velfærdssamfund.

Og derfor så også bare for at slå det fuldstændig utvetydigt fast. Der er ikke nogen, der skal undskylde noget som helst i

den sammenhæng af borgere med handicap. Altså man skal ikke undskylde, at man er her. Tværtimod opfatter vi fra regeringens side det sådan, at borgere med handicap er på lige fod med alle andre en ressource for vores samfund og i øvrigt mennesker vi lever iblandt på lige fod med hinanden.

Og jeg synes, at det, der er udfordringen, at vi ikke leverer en velfærd, hvor at borgere med handicap kan mærke, at vi lever i et velfærdssamfund på samme måde som alle andre. Og det er der, vi helst skal hen.

Så vil jeg sige, at det er vigtigt, at vi får gjort noget ved det specialiserede område. Også på den måde, at man skal kunne mærke, at vi lever et velfærdssamfund. Når vi ser de udsendelser, der har været vist i denne her uge for eksempel, så synes jeg, det er vigtigt at sige, at man skal kunne mærke, at man lever i et velfærdssamfund. Og det kan for eksempel ikke indbefatte, at det er den ene borgers skyld. Der er jo ikke nogen mennesker, der ved sin fulde fem vil sige, at det for eksempel er Mathias, vi ser i udsendelsen, egen skyld, at han skal skribe i 74 minutter uden at få hjælp. Det mener jeg er et utvetydigt ledelsesansvar og et utvetydigt politisk ansvar at sørge for, at de rammer er i orden.

Så derfor, hvis vi oversætter nogle af de ting, der bliver diskuteret over på den økonomiske banehalvdel til den socialpolitiske, så handler det om i en tid, hvor der kommer flere borgere med handicap og sørge for, at rammerne er i orden. Det var de ikke på forhånd før en stigning, og det er de ikke nu. Og det er jo så noget af det, vi ønsker at gøre noget ved. Og det vi har set de seneste år er jo, at der er sket en udgiftsstigning på socialområdet på 4,5 milliarder kroner fra 2018 til 2022.

Tænk, hvis det var noget, borgere med handicap kunne mærke. Altså hvis de penge var kommet ud på en måde, sådan så at Mathias havde fået hjælp, da han havde behov for det, så ville jeg synes, det var de bedste penge, vi nogensinde havde betalt. Men det, der er virkeligheden, det er, at bryder man de her tal op, så viser det sig, at broderparten af de penge, det er ikke penge, vi får noget som helst for. Ingenting. Nul ekstra kvalitet.

Der er ikke en handicappet borger i Danmark, der kan mærke, at de ekstra penge er blevet udbetalt. Det er da en kæmpe skandale. Altså så bare for at sige, at når vi taler om økonomispørgsmål, så skal man have med i nuancerne af det billede, at hvis der var smæk for pengene, det vil sige, at

der var forbedret velfærd, bedre kvalitet, mere uddannet personale, bedre ledelse, mindre blev bossen rundt på hver detalje i sin sag, så ville jeg være lykkelig for hver eneste af de kroner, der var blevet udbetalt. Det er bare ikke det, der er tilfældet.

Og det vil sige, når regeringen har nedsat det Ekspertudvalg i fællesskab med KL, som vi har, så er det jo bl.a. været for at få et overblik over, hvad er det, pengene bliver brugt til. Fordi, hvordan kan det lade sig gøre, at vi på en og samme tid bruger vanvittigt mange flere penge, og det som er borgernes oplevelse, det er, at de skal redegøre for nærmest hver eneste bøjlet nikkell de skal bruge, selvom de har ret til det ifølge serviceloven. Og at tingene i øvrigt bliver værre år for år. Hvordan kan de to ting være der samtidig?

Og fundamentalt set er det jo det, vi har bedt om. At Ekspertudvalget går ind og dechifrerer, hvad er det, der gør, at vi bruger så mange flere penge, uden at der er en kvalitetsstigning. Og jeg mener at Ekspertudvalget i den sammenhæng er kommet med nogle rigtig gode bud på det, blandt andet ved at give en redegørelse for, hvad er det, der stiger. Og her kan man jo se, at noget af det, der stiger, er bostederne. Og at der er mangel på bosteder.

[Svar på samrådsspørgsmål B –

”Vil ministrene i et åbent samråd redegøre for, hvordan regeringen vil sikre økonomisk råderum, tilstrækkelige specialtilbud og forpligtelse af kommunerne til at bruge de rigtige specialtilbud, så man dels kan undgå de mange omgørelser og hjemvisninger, der i dag finder sted i Ankestyrelsen?”]

Så i forhold til spørgsmål B, der spørges der til, hvordan regeringen vil sikre kommunernes økonomiske råderum. Og det vil jeg gerne gentage, at regeringen er optaget af kommunernes økonomi, og ved godt, at økonomien er hårdt spændt for i år.

Ved den seneste økonomiaftale og ved forslaget til finanslov, er der samlet blevet givet et løft på ca. 2 mia. kr. til den kommunale velfærd i 2024. Og i tillæg hertil, så har regeringen sammen med kommunerne i maj aftalt 1,5 mia. kr. i perioden 2024-2026, netop til den del der vedrører det, som Ekspertudvalgets arbejde viser, nemlig at der er et problem med boligtilbudskapaciteten. Og det skal selvfølgelig bidrage til at vi faktisk får noget for de penge, i stedet for at borgerne med handicap oplever, at man ikke får noget for de penge.

Så spørges der ind til, hvordan vi sørger for borgere, der har meget komplekse behov, og om kommunerne har den viden, der skal til på det område. Og det er desværre ikke altid til-

fældet i dag. Og derfor vil regeringen skabe tryghed for mennesker med handicap, som har behov for de højt specialiserede tilbud ved at lave det, der kaldes specialplanlægning. Og det kan I se, står på lovprogrammet for denne her sæson.

Og det vil sige, at et af de steder, og det er en af de ting, jeg har arbejdet meget med hen over årene, hvor vi mener, der skal lægges et tryk ind. Det er jo at få tilkendegivet, hvad er det for en kvalitet, der forventes?

Hvad er det for et tilbud, der forventes, hvis man har den her type handicap? Lige nu er det hele inde i en stor krukke, hvor vi ikke har tilkendegivet, hvis man har de og de handicap, hvad er det så, der forventes? Hvor på sundhedsområdet, bare til sammenligning, der har man jo beskrevet, hvis man har de og de sygdomme, hvad er det så for nogle medarbejdere, man forventer, der er til stede? Og hvad er det for en behandling, man forventer at få? Det findes ikke på socialområdet. Og det er selvfølgelig noget af det, der kan bidrage til, at kvaliteten bliver forøget, og pengene faktisk bliver brugt på en måde, så borgerne kan mærke det. Og det er jo sådan set hensigten med det hele.

**[Svar på samrådsspørgsmål C –
"Vil ministrene i et åbent samråd redegøre for, om rege-
ringen har til hensigt at implementere alle forslagene i
Tranæs-udvalgets første delrapport (Delrapport 1 "Ek-
spertudvalget på socialområdet", maj 2023), og hvordan
man vil sikre borgernes retssikkerhed og specialtilbud-
dene, hvis man får mulighed for "... at fastsætte lokale
serviceniveauer" mere eller mindre uafhængigt af ser-
viceloven?"]**

Så bliver det spurgt konkret ind til Ekspertudvalget. Jeg har redegjort for, at jeg synes, at de har leveret et solidt stykke arbejde i forhold til at få et overblik over, hvad er det egentlig, vi bruger penge på.

Og I ved, at de kom med deres første delrapport i maj. Og ved de seneste økonomiforhandlinger er der så landet aftaler på baggrund af den første delrapport. Blandt andet det her spørgsmål om botilbudskapaciteten, hvor der er blevet etableret den her lånepulje. Og så at vi er blevet enige om at indføre en formaliseret beløbsgrænse for alternative tilbud. Og så for det tredje, at der bliver indført takstlofter på tilbud, hvor der er selvmøderprincip. Det vil sige bl.a. krisecentre, herberger og forsorgshjem. Hvor priserne jo også er blevet drevet i vejret, men uden at vi har kunnet se, at der var en kvalitetsforbedring forbundet med det.

Så har vi indgået en aftale om eftersyn og tilsyn. Det har vi sat i gang. Det er noget, jeg selv er meget optaget af, fordi vi

bruger rigtig mange penge på det. Og som I kan se af de operation x udsendelser, der har været denne her uge, så bliver de brodne kar ikke fundet af den vej. Så medarbejderne bruger vanvittigt meget tid på alt muligt tilsyns-futlihut, fordi vi har sat dem til det. Men uden at vi af den grund får fanget de brodne kar, der er. Og som der var en, der sagde tidligere i dag i diskussionen om operation x udsendelserne, så er tilsynet fuldstændig afhængig af, at en ledelse er transparent. Og det er altså meget sjældent, at en ledelse siger til et tilsyn, super meget velkommen til jer, vores medarbejdere på det her sted sidder og ser Netflix tre timer ud af syv timers vagt. Det er ikke det første lederne typisk siger, når tilsynet kommer på besøg. Ligesom at det er meget sjældent, kan jeg forestille mig, at en medarbejder fortsætter med at sidde og se Netflix-serier, når tilsynet er på besøg. Så vi skal virkelig passe på med at stikke hinanden blå i øjnene, og derfor er jeg glad for den del af aftalen.

Så er der noget på bedre data. Og det sidste jeg vil sige om den aftale i forhold til ekspertudvalget, det er, at vi skal nytænke merudgiftsydelsen. Borgere med handicap hopper fra regning til regning og skal redegøre for alt, og er altid i tvivl om, om de kan få det dækket af kommunerne. Det går jo simpelthen ikke. Kommunerne bruger vanvittigt mange ressourcer på at administrere et system, der er på den måde.

Det går ikke, hverken for kommunerne eller særligt ikke for borgerne. Og derfor er jeg glad for, at vi skal ind og kigge på en ny model for Ekspertudvalget.

Så skal det gøres klart, at der ikke er indgået en aftale om implementering af de pejlemærker, der ligger ude i fremtiden. Det vil sige, at vi afventer nu anden delrapport. Der ikke er indgået aftaler om at implementere de pejlemærker. Heller ikke om de lokale serviceniveauer, som spørgeren kommer ind på.

Det skyldes blandt andet, at pejlemærkerne udgør ekspertudvalgets ambitioner for området, som grundet anbefalingernes foreløbige karakter indgår i udvalgets videre arbejde. Det vil sige, at regeringen og KL har aftalt at afvente Ekspertudvalgets endelige rapport og så drøfte de endelige anbefalinger. Nu arbejder ekspertudvalget, de kommer med noget, og efterfølgende tager henholdsvis KL og regeringen stilling til det. Og efterfølgende snakker man med hinanden om det.

Og jeg bliver nok nødt til at tilføje, fordi det er væsentligt at sige, at serviceniveauer ikke kan fremvige loven. Loven er jo som loven er. Så bare for at sige, at lov er lov, og lov skal

holdes. Det ligger ikke til grund for det arbejde, der bliver lavet fra ekspertudvalget, at man bare skal kunne fremvige loven. Det kan man ikke i et retssamfund.

**[Svar på samrådsspørgsmål D –
"Vil ministrene i et åbent samråd redegøre for, hvilke konkrete ændringer af servicelovens formålsbestemmelser regeringen forestiller sig, så man i højere grad får vægtet økonomi- og helhedsbetragtninger som foreslået af ekspertudvalgets første delrapport?"]**

Så er der spørgsmål D, i forhold til servicelovens formålsbestemmelse. Igen vil jeg slå fast, at Ekspertudvalget er vigtigt at skille fra regeringen. Forstået på den måde, at ekspertudvalget sidder og laver et stykke arbejde med anbefalinger og pejlemærker. Det vil vi tage en drøftelse af, når de ting ligger.

Indtil da vil jeg helst lade være med at begynde at gøre mig forestillinger om, hvad et ekspertudvalg, som ikke er en del af regeringen, vil anbefale. Og jeg vil også derfor på den baggrund lade være med at spekulere i, hvordan vi så vil forholde os til et ekspertudvalg, der endnu ikke er kommet med noget. Hvordan vi så ligger os i forhold til det.

Så hæfter jeg mig særligt ved, at det fremgår, at formålet med hjælpen er at fremme den enkeltes mulighed for at udvikle sig og for at klare sig selv eller at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten. Det er det, der er formålet med arbejdet på området. De formål synes jeg faktisk er ret gode og positive, og det synes jeg skal lægge til grund, også fremtidigt.

Så er det sådan, at hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte. Det er gode og nødvendige betragtninger.

Og så er vi henne ved den del, der handler om, at indimellem kan det virke meget langt fra den virkelighed, det man oplever som borger. Jeg kan godt forstå, at man indimellem læser det her og tænker, hvordan stemmer det så overens med, at vi har skulle sidde og have godkendt hver enkelt regning. Så har vi fået nej, så skal vi anke det, så skal vi fremlægge nye regninger. Og på den måde er det blevet ekstremt detailstyret. Og der kan jeg godt forstå, at man som borger føler, at man bliver jagtet fra tue til tue. Og det vil sige, at når jeg læser op, hvad der egentlig er meningen med serviceloven, så synes jeg, at der er meget langt til virkeligheden.

Og der synes jeg, at en af de forandringer, der skal laves omkring merudgifterne, hvor vi fjerner det her med, at man skal jagtes fra den ene regning til den anden, det synes jeg er så afgørende vigtigt.

[Afslutning]

Jeg har fået rigtig mange personlige fortællinger fra borgere med handicap eller fra pårørende til borgere med handicap. Dem er jeg rigtig glad for. Og taknemmelig for, at man bliver ved med at blande sig i den offentlige debat. Som sagt synes jeg, at der er meget lang vej igen på handicapområdet.

Der er blevet stillet fire spørgsmål her. Jeg synes næsten, at hver af spørgsmålene kunne man bruge et helt samråd på. Så jeg beklager, at besvarelsen bliver lidt lang. Men når der er stillet fire spørgsmål i rap på så vigtigt et område som det her, så kræver det også et ordentligt svar. Så tusind tak for at have taget initiativ til det. Det glæder mig, at Folketingets partier er optaget af det her område, og selvfølgelig at SF vælger at bruge tid på at indkalde. Tak for det.